

суверенітет у 2014 році, з новими владними патріотичними силами України.

1. Двахарлал Неру. Взгляд на всемирную историю: Письма к дочери из тюрьмы, содержащие свободное изложение истории для юношества: Пер. с англ. т.2. – М.: Прогресс, 1989. – 472 с.

2. Златоструй. Древняя Русь. X-XIII вв. – М., 1990. – 349 с.

3. Клаузевиц К. О войне. / Карл Клаузевиц. Пер. с нем. – М.: Издательская корпорация «Логос», Международная академическая издательская корпорация «Наука», 1997. – 448 с.

4. Музиль Р. Человек без свойств: Роман. Кн.1. / Роберт Музиль. Пер. с нем. С. Апта. – М.: Худож. Лит. – М., 1984. – 751 с.

5. Священный Коран. Сура 30. Румы. Пер. с араб. .И. Ю. Крачковского. – М., 1963. – 730 с.

6. Слово о полку Игоревім. – Львів, 1992. – с. 31.

7. Тихолаз А. Геракліт. / Тихолаз Анастолій. Навчальний посібник з історії грецької філософії. – К.: Абрис, 1995. – 160 с.

8. Цюрупа М.В., Дяченко В.І. Міжнародне гуманітарне право. / Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2008. – 358 с.

9. Цюрупа М.В., Ясинська В.С. Основи загальної та воєнної політології./ Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2013. – 513 с.

УДК 315.1.

Михайло Цюрупа

Нова оборонна (воєнна) політика як царина можливого консенсусу політичних сил України

«Гібридна війна», розв'язана РФ проти України, розрахована на послаблення єдності нашого суспільства, яке як ніколи потребує консолідації всіх соціальних сил, єдності владних структур та громадянського суспільства. Платформою для консолідації суспільства і держави, правлячого класу та пересічних громадян має стати царина нової оборонної політики, синхронізованою з європейською спільною політикою безпеки і оборони. Вона має більшу ступінь інтегрованості, ніж інші види політики, стабілізує всі європейські спільноти перед лицем нових загроз і ризиків.

Ключові слова: «гібридна війна», консолідація соціальних сил, нова оборонна політика.

Mikhailo Tsiurupa

New Defensive (Military) Policy Realm as a Possible Consensus of Political Forces in Ukraine

The face of existential threats over Ukrainian society as a result of aggressive war waged by Russia, which has a content plan for undermining the unity of Ukrainian society, making a deep split between the government and civil society structures, a young Ukrainian political nation is actively seeking factors strengthening of consolidation. The causes fragmentation of social forces are in the political arena, but different areas of policy instruments with their inherent difficulties to create a common platform for action of social forces. The economic policy that caused material interests of business elites, not soon become a factor in the integration of all social groups, and social policies of populist projects undermines confidence in the ability to master the art of "real politician." On the contrary, the new defense policy of Ukraine appointed explicitly vector create a system of collective security of European countries to counter Russian aggression can consolidate Ukrainian society. After a period of multidirectional efforts to please all the countries - neighbors, forgetting about their own safety, it is time to prioritize security and defense, to join the common European foreign and defense policies.

Keywords: "Hybrid Warfare", Consolidation of Social Forces, the new Defense Policy.

Державна політика, розроблена не вузько келійно, а за участі громадськості, має значний потенціал для об'єднання громадськості за умов її підтримки сукупністю політичних сил, що піклуються за виживання державності перед лицем екзистенційних загроз. Воєнна (оборонна) політика не політиканство, копірвання у містечкових справах, які намагаються представити на рівні всезагального інтересу, а справа надзвичайної ваги з доленосним характером. Ми аналізуємо той напрямок „великої політики”, який знаходиться у центрі уваги більшості політичних сил та може виступити об'єднуючим фактором влади та народу. Перефразовуючи античне «Поділяй та володарюй», заявимо, що перед лицем воєнних випробувань для всієї нації слід вказати: «Об'єднуймося та переможемо».

У нашій державі склалось так, що політика виступає перш за все боротьбою, складається з таких форм активності, де на перший план виходять аспекти протистояння та протистояння різних соціальних сил. Громадянам України останніх років

добре відоме це політичне явище, яке ніяк не поступиться конструктивному політичному діалогу різних гілок влади та роботі по врядуванню «розколотою» за матеріальними інтересами та партійними уподобаннями державою.

Між полюсами непримиренної боротьби і компромісів заходиться, на нашу думку, сфера національної безпеки. Дискусії щодо вступу країни в НАТО чи іншого способу включення у міжнародні оборонні структури (за даними соціологічних досліджень якщо на початок 2007 року лише 47% опитаних за були за проведення референдуму з цього питання, то на кінець 2016 більше половини опитаних голосували б вже за вступ до Альянсу) вперше в новітній історії України продемонстрували важливість набуття громадянами країни нового оборонного мислення, включно з чітко встановленим агресором з Півночі, розумінням необхідності спрямованості воєнної політики держави на євроінтеграцію, визначенням місця структур громадянського суспільства у сфері національної безпеки.

У пошуку тих чинників та факторів, що мають консолідувати сучасне українське суспільство, стало зрозумілим, що не всі суспільні сфери, які піддаються політичному регулюванню, мають однакові позиції для досягнення консенсусу. Економічна сфера, яка детермінована матеріальними пріоритетами є доволі складною для досягнення компромісу, бо з приходом до влади нових сил, як правило, змінюються концептуальні засади економічної політики. У цій сфері політичним силам та структурам громадянського суспільства складно знайти консенсус, якщо пріоритетом не стануть інтереси народу, а не турботи бізнес-структур. Напроти, активна соціальна політика може не тільки об'єднати нас, але і перетворити Україну у дійсно соціальну державу, смисл існування якої складається з виваженого перерозподілу державних ресурсів для допомоги тим, хто її потребує, на основі справедливості, солідарності, субсидарності.

Головне, щоб активна соціальна політика не була популістською, бо тоді буде „негативний” консенсус дій тих сил, що грають „ на народне замовлення”. Міркування такого стибу можна висловити і стосовно досягнення згоди у інших видах політики – наукової, промислової, аграрної, екологічної і т.д. Ми особливо увагу приділяємо воєнній політиці української держави євроатлантичного спрямування, навколо якої загострились дискусії та протистояння різних соціальних сил.

У цьому відношенні не зайвим буде нагадування усім представникам протилежних сил про ідею С. Петлюри стосовно необхідності мати державним діячам певного мінімуму військових знань для вирішення воєнно-політичних проблем: “ ми, громадяни, повинні у загальних рисах знати певний тінитет відомостей про збройну силу нашої держави”, - вказував у 1918 році український політичний діяч [3, стор. 6]. Розбіжності у сфері воєнної політики є вкрай ризикованими для національної безпеки України, бо саме тут необхідний мінімальний поріг єдності, за яким починається загроза розбрату.

Воєнна політика повинна стати тією цариною політичного життя, де консенсус є не тільки є можливим, але і життєво необхідним для долі держави. Підходящі для нашого випадку слова знайшов майже 100 років тому верховний головнокомандувач царської армії під час владно-революційної кризи 1917 року: „Можна і треба було змінювати політику, але не можна підривати сили народу під час прориву фронту...” [5, стор. 356]. Малось на увазі, що перед лицем військових ризиків, викликів та загроз, які мають з'єднувати націю, не можна ставити перед громадськістю суперечливі шляхи проведення воєнної політики держави, постійної змінювати її пріоритети. Слід знаходити і доводити народові вироблену узгоджену воєнно-політичну лінію. Аналітики США вказують, що стара чи нова адміністрація США найближчим часом все одно не поміняють військово-силовий курс стосовно Сирії, Іраку, Афганістану.

Від розумності воєнної політики (яка за Гегелем тільки і є дійсною) залежить доля країни - її специфіка полягає у тому, що вона, мабуть, найвідповідальніша справа у керівництві державними процесами [4, стор. 177]. Згубна авантюристична воєнна політика А. Гітлера, проти якої виступала

військова еліта вермахту, привела до того, що німців після поразки у другій світовій війні називали «вимираючою нацією серед руїн держави» [2].

Висловимо декілька тез відносно неприпустимості розколу дій головних політичних агентів (сил) у воєнній політиці будь-якої держави.

По-перше, воєнна політика є такою, що відповідає сутності політики суверенної держави. Якщо простежити з античних часів, що ж зазвичай знаходилося у центрі уваги представників політикуму Греції і Риму, то з'ясується, що частіше за все це обговорення ведення військових справ.

Історичні уроки Кореї та В'єтнаму для США показали, що для воєнної політики поза межами країни важливішим є координація дій військових керівників і політичних лідерів. Перші привчалися обмежувати свою самостійність при плануванні та здійсненні стратегічних операцій, а другі – оволодівати мілітарною культурою з метою проведення спільного курсу.

По-друге, участь у здійсненні воєнної політики може змінити як зміст (успіхи чи провали), так і загальний стиль керівництва політичного лідера. Для тих діячів, кому випала доля керувати державними та воєнно-політичними процесами – Д. Ейзенхауер, Л. Джонсон, Ф. Кастро, Д. Ортега - прийшла необхідність змінити стиль на більш рішучий, твердий, «сильний», який імпує силовим структурам. Можемо припустити, що консолідована участь українського політикуму у розробці проблем воєнної політики зробить його більш відповідальним, функціонально-надійним.

Втретє, з функціональної точки зору воєнна політика за свою суттю виконує загальні координуючі, регулюючі, узгоджуючі функції стосовно всіх аспектів національної безпеки – це визначення масштабів старань всього суспільства у галузі оборони, розробка фундаментальних питань колективної оборони, координація зусиль різних державних структур та громадських організацій у мілітарній сфері. При її розробці участь приймають сотні установ, «мозкових центрів», у ній невелика доля спонтанних, імпульсивних рішень.

Вчетверте, воєнна політика має для правлячих сил інтегративний характер, адже спеднання функцій політичного лідера і військового спеціаліста виступало певним показником зростання значущості діяча до лідера загальнонаціонального масштабу. „Видатна воєнна кар'єра неможлива без служіння великій політиці, - вважав Шарль де Голль, - так само як і велика слава державного діяча неможлива без турботи стосовно процвітання національної оборони” [6, стор. 44].

Під час владних криз в Україні спостерігалось розбалансування владних дій різних гілок, особливо у царині міжнародної політики, а аналітики справедливо вказували, що хоча про спрямованість зовнішньої політики приходилось дізнаватись з іноземних видань, але у оборонній політиці лідери все ж таки намагались забезпечувати єдність дій. Всі міжнародні зобов'язання України щодо спільних військових навчань, виводу військ з Іраку, участі у миротворчих операціях ООН, продовження реформування Збройних сил, завдячуючи спільної відповідальності українських політиків, були підтримані основними силами країни. Тобто, йдеться

про значний зворотній вплив відповідальної, твердої воєнної політики як практики дій на інтегральний характер загальнодержавної політики.

Вп'яте, з точки зору структурно-функціонального аспекту органи, відповідальні за розробку та функціонування воєнної політики об'єднують у своїх структурах військових та цивільних, урядовців і вчених. Перш за все йдеться про Раду Національної Безпеки і Оборони (РНБО). Вона координує і контролює діяльність виконавчої влади у сфері національної безпеки і оборони. РНБО є тим унікальним організаційним утворенням, де можуть і повинні обговорюватися проблеми, серед яких поки що немає згоди серед головних політичних сил, ні навіть у суспільстві (так, засудження агресивних дій Росії не було визнано всіма без виключення місцевими радами). Вона є важливим, не розколотим за партійними уподобаннями інструментом Президента як головнокомандуючого Збройних Сил України у справі практичної координації діяльності різних структур у "силовій" сфері.

Колишній двічі секретар РНБО, директор Національного Інституту стратегічних досліджень академік В.Горбулін справедливо відзначав, що сама по собі наявність у державі такого органу, який здатний розробляти стратегічні завдання, виходити за межі приватних завдань боротьби за впливи, за владу і власність, розробляти єдину державну позицію, засвідчує ступінь дієздатності та спроможності держави бурхливому морі сучасної політики. РНБО є тим унікальним майданчиком, де можуть і повинні обговорюватися проблеми, з яких немає консенсусу ні серед провідних політичних сил, ні навіть глибше – в суспільстві.

Слід зважити на те, що збільшується число політичних діячів у різних країнах, зокрема у США, які мають все менше особистого досвіду практичної діяльності у військовій сфері. Є можливість підтвердити ці абстрактні роздуми конкретними даними: на стан 2007 року всього 29% сенаторів та 27% конгресменів проходили військову службу у порівнянні з відповідно 77% та 71% американських політиків, що пройшли військовий вишкіл раніше, у 1977 році.

Висновки та рекомендації. Консолідація та спільна діяльність політичних сил України має, на погляд, відбуватись за таким алгоритмом і напрямками:

1. По-перше, мовиться про консолідацію всіх політичних сил, населення України навколо реформ у військовій сфері через реалізацію заходів політичного та військового штибу за допомогою демократичних інститутів суспільства на основі знання про реальний стан речей у військовій сфері

2. Недопущення розколу за партійними списками силових структур, які і так мають тенденцію до непростих взаємин, виходячи з різних джерел формування, менталітету особового складу, системи підпорядкування, традицій, актуальних завдань. Наша країна ще не зіткнулась з цією проблемою, тоді як у США аналітики відмічають глибокі розходження між різними силовими інституціями – армією та національною гвардією, а всередині армії - між відносно модерновими видами збройних сил та традиційними, як-то повітряні та космічні сили і сухопутні війська. Філіп Мейлінгер вказує, що національна гвардія та резерв мають схильність підтримувати місцеві владні структури, тоді як регулярні сили стоять на позиціях підтримки центру, федерального керівництва [1, стор.82].

Слід категорично заборонити (чи домовитись політичним силам, партіям відносно цього питання) вести партійно-політичну роботу у військовому середовищі. Натомість має бути встановлений належний демократичний контроль за станом та використанням збройних інституцій владою.

Наостанок вкажемо, що питання консенсусу відносно воєнної політики стають першочерговими у глобальному масштабі: у НАТО вказують, що при визначенні воєнної стратегії Альянсу у XXI століття, розробки превентивної стратегії у боротьбі з міжнародним тероризмом його члени турбуються перш за все про координування різних підходів, про узгодження регіональної та національної політики, досягнення спільних інтересів у сфері безпеки. Це наводить на думку на те, що консолідованість політичних сил в Україні навколо вирішення проблем нової воєнної політики слід розглядати позитивним фактором у масштабі світової політики, а у зв'язку з російською агресією на Сході України ще й активним фактором єдності європейської спільної політики безпеки і оборони.

1. Phillip S. Meilinger. American military Culture and Strategy // Joint Forces Quaterly. - 2007. Issue 46.

2. Заговор против двух диктатур // Столичные новости. - 2006. - № 31.

3. Петлюра С. Вступне слово до роботи Л. Байкова «Підготовка народу та війська до захисту Батьківщини» / Симон Петлюра. - Київ: Час, 1918. – С.VI.

4. Цюрупа М.В. Історія правових і політичних вчень / Михайло Цюрупа. – К.: Кондор, 2014.- 289 с.

5. Цюрупа М.В. Основи загальної та воєнної політології / Михайло Цюрупа – К.: Кондор, 2013. – 506 с.

6. Шарль де Голль. На острие шпаги. Пер. с франц. О. Дубицкая.- М.: Европа, 2006. – 240 с.